

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY

IDŐSZAKI KIADVÁNYA

58. SZÁM

2026 ÁPRILIS-JÚNIUS

IMPRESSZUM

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY IDŐSZAKI KIADVÁNYA

MEGJELENIK: negyedévente

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: az alapítvány elnöke és kuratóriumi tagjai

A kuratórium elnöke: Varga Sándor

A kuratórium tagjai: Küzmös Csaba

Lakó Antal

Vajó Sándor

Virágh Dezső

LEVELEZÉSI CÍM: Varga Sándor Nyírtura, Rózsa u. 10. 4532

EMAIL CÍM: b.sandorvarga@gmail.com

HONLAP: www.sirokialapitvany.hu

ADÓSZÁMUNK: 18044861-1-15

Tisztelt Madárbarát

Szerény kiadványunk újabb számát ajánljuk az olvasó figyelmébe. Két írás fért el ez évi második számunkba. Siroki Zoltán régi írásából egy cikk a zebrapintyról, és Lakó Antal budapesti tenyésztő írása a sámarigóról. Tartalmas írások, különösen a sámarigókról szóló cikk. Lakó Antal évtizedek óta tenyészt a fajt, valószínűsíthetően az idehaza kelt fiókák legnagyobb része az ő dúsan növényesített röpdéjében kelt ki.

Az évtizedes tapasztalatok úgy vélem „átütnek” az oldalakon. Ma már alig van tenyésztő, aki ezekkel a nem könnyen tenyészthető, helyigényes rovarévőkkel foglalkozik. Írása útmutatást és talán „lelki támogatást” nyújt a faj iránt érdeklődő madárbarátoknak.

Lezárult a személyi jövedelemadó 1 %-os felajánlásának időszaka. E támogatási forma nélkülözhetetlen Alapítványunk fenntartása szempontjából. A tavalyi évben közel 200.000 Ft érkezett a számlánkra e forrásból, ami fedezi minimális kiadásainkat, úgymint a tárgyjutalom festmény keretezését, a kupa gravírozását, az oklevél elkészítését, a nyomtatásokat, a postaköltségeket.

Köszönjük azoknak a madarászoknak a felajánlását, akik ez évben minket jelöltek meg kedvezményezettként.

A következő évek felajánlásaiból célunk egy kiadvány megjelentetése, melyben Siroki Zoltán életútját mutatnánk be, azokkal a megjelent és meg nem jelent írásaival, amelyek a díszmadártenyésztésről szólnak.

Jó olvasást és madarakban bővelkedő nyári hónapokat kíván az Alapítvány kuratóriuma!

VÁLOGATÁS SIROKI ZOLTÁN ISMERETTERJESZTŐ ÍRÁSAIBÓL 58. RÉSZ

A zebrapinty

Ausztráliában honos, ott mindenhol előfordul, csupán a kifejezetten csapadékos, erdős vidékeket kerüli. A zebrapinty a díszpintyek családjába tartozik, és olyan gyakori, mint nálunk a veréb. Zárt fészket előszeretettel építi a tövisekcserejékre, ahol védve van ellenségeitől.

Fészke különböző fűfajokból készül. Előszeretettel veszi igénybe az Európából behurcolt nálunk is szélteben elterjedt egérárpát (*Hordeum murinum*). Fészket belül tollal bélelte, mindaddig, amíg a birkatenyésztés el nem terjedt, azóta könnyebben beszerezhető anyagnak bizonyult a birka gyapja. Előnye, hogy meleg, hátránya, hogy a vizet szivacs módjára szívja magába.

A zebrapintynek hazájában nincs meghatározott költési ideje. Ha beköszönt az annyira kívánatos csapadékos időszak, a párok azonnal fészeképítéshez láttak, és röviden tojásokon ülnek. A száraz évszakban, a madárvilág abbahagyja a költést, és egy újabb esős periódusra vár.

Fiókáikat elsősorban félérett magvakkal etetik, de állati eredetű táplálékra is szükség lévén, természeteket és egyéb rovarokat is fogyasztanak. A legrégebben importált és tenyésztett díszpintyek közé tartozik, ma már domesztikált madárnak számít, és importra nem szorul.

Az idők folyamán több színváltozata is keletkezett. Az első a fehérszínű volt. Hófehér tollruhájával, vérpisros csőrével és narancssárga lábával tetszetős színváltozat. Az izabella változaton a fekete és szürkésfekete színeket világosabb vagy sötétebb kávébarna váltja fel. A marmozett alak a hím jellegeken kívül tisztafehér. A pingvin színváltozat hasonlít a marmozetthez, de a szürke is jelen van a madár fején és egyeb felső részein.

Gyakori a tarka madár, amelyen fehér és szürkésfekete foltok váltakoznak. Sajnos, hazai zebrapinty állományunk cél nélkül össze-vissza keresztezett egyvelegből áll. Kívánatos tenyésztő munka volna a standard színeknek tiszta vérben való kitenyésztése.

Rendkívül szapora madár. Tavasztól ősziig 4-5-ször is költ, és fészekaljaként 4-6 fiókát nevel. Zárt fészkekszabadon, csomó, ágvilla közé vagy odúba építi.

A hím hordja a fészkelési anyagot, a nőstény elrendezi. Szereti a fészket fehér tollal bélelni. Ha toll nincs, a papírvatta is jó. Vattát ne adjunk, mert könnyen beleakad a karma és a vattával együtt kiránthatja a fészkekből a tojásokat vagy az apró fiókákat. Ha már elkészült a fészek és már tojásokon ülnek, a hím váltáskor csőrébe vesz egy tollat vagy papírvatta darabot, és azzal vonul be a fészekbe.

A gyakori tollhordás nagyon hasznos, mert ezzel folyamatosan újabb és újabb tollakkal takarja be a fiókák ürülékét, ez a fészek és a fiatalok tisztántartása érdekében rendkívül higiénikus művelet. A hím és a tojó felváltva ül, éjjel mindketten. A kotlási idő 12-13 nap. A fiókák 17-18 napos korukban repülnek ki, 5 hetes korukban önállóak.

A fiatalok a tojóhoz hasonlóak. A színeződés már önállóvá válásuk előtt megkezdődik, a csőr vörösödni kezd. A színeződés gyors ütemű, és 12-14 hetes korukra be is fejeződik. A fiatal hímeket tanácsos a tojóktól különválasztani, különben idő előtt költeni kezdenek.

Standard világoshátú barna zebraapinty tojó

Bármilyen hamar eléri a zebraapinty ivarérettségét, 8 hónapos kora előtt ne engedjük költeni. Kalickában más, nála gyöngébb madarakkal nem tanácsos együtt költeni, mert bizony nem tartozik a legbékésebb természetű madarak közé.

Más a helyzet a tágas röpdében. Ott lakótársaival jól megfér, sőt több pár együtt is költhet.

Bizalmas természetű, mulatságos madár, sok szórakozást nyújthat gazdájának. Kezdő madárkedvelőnek melegen ajánlhatjuk, mert hamar és biztosan tenyésztési eredményt érhetünk el.

Kistenyésztők Lapja, 1982

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA FAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

85. RÉSZ

Az énekesmadarak királynője a fehérhátú sámarigó (*Copsychus malabaricus*)!

Írásomat tisztelettel ajánlanám Schmidt Egónnak, akit nagyon nagy hálával és szeretettel fogok megemlíteni minden sámarigóval kapcsolatos megszólalásomban. Ő volt, aki felkeltette érdeklődésemet e faj iránt. Ő volt, aki nagyon sok tanáccsal ellátott. Valamikor a régi Állatvilág Magazinban olvastam írását e szép madárról először. Írásomat ajánlom továbbá mindazoknak, akik szeretik a madáréneket. „Mert, aki megismeri a madarak énekét, az megtanulja, látni a zenét!”

A fehérhátú sámarigó természetes élőhelye a csapadékos, sűrű növényzettel benőtt, rovarban dús erdős környezet. Előfordulása India, Dél –Kína, Indokina, Indonéz szigetek. Több alfaja ismert. Ezek elsősorban méretben különböznek, csekély színeltéréssel. Méretük általában 25-28 cm.

A nemek eltérőek. A tojók a kisebbek. Az általam ismertek között legszebbek a thaiföldiek, de a farkok hosszában a szingapúriak verhetetlenek. Ezek a madarak hosszúságban a 30 cm-t is meghaladják. A nagy hossz ellenére a madár teste arányaiban kicsi. Búbos pacsirta, napmadár méretű. A farkok hossza a testük két, illetve háromszorosa. Formára a közismert szarkához hasonló. A farkok fekete és fehér tollainak eloszlása az alfajokra jellemző, egyfajta névjegy.

A hím feje, nyaka, szárnya farka élénk fekete, ami a napfényben kékes csillogású. Melle, hasa őzbarna, néha vöröses, egyeseknél sárgásbarna. A hátán, a farkok tövének a tollazat fehér. Hasonlóan található fehér toll a farkok alsó részénél. Ez az alfajoknál jellemzően lehet tiszta fehér, feketén sávzott, fekete pöttyös, illetve teljesen fekete. A tojókon a fekete szürkébe hajló, a has halványabb. A madarak színe olyan, amivel könnyen elrejtőzhetnek a félhomályos erdőben.

Magányos vadászok. Fehér hátukat a fajtárs üldözésekor, illetve udvarlásokkor mutogatják. A madár rejtett életére jellemző, hogy nyáron a kerti röpdéimben is meresztgettem a szemem, míg meglátom. A röpdém nem őserdő és az ének is útmutató, mégis képes beolvadni a környezetébe.

A sámarigó a természetben rovarokra, pókokra, legyekre, apró hüllőkre vadászik. A területén nem tűri az idegeneket. Ez igaz saját és egyéb táplálékban konkurens madárfajokra egyaránt. Erre tartásuknál is figyelniük kell!

A lakásban tartott énekest olyan hosszú kalitba tegyük, ahol elfér legalább két ülőrúd. A rudak egymástól lévő távolsága egyezzen meg a madár hosszával, ugyanakkor a kalit oldalától olyan messzire helyezzük, hogy a farka ne érinthesse a rácsot. A rejtett életű madárnak ideális az 1m hosszú ládakalit.

Ázsiában énekversenyekre a madaraknak bambuszból készítenek egységes kalitokat. A sámarigó a betegségekkel szemben ellenálló, hosszú életű madár. Táplálása, gondozása nagyon egyszerű. Minden gyári és házi lágyeleségre rászoktatható. A napi lágyeleség igénye madaranként egy nagyobb dió méretű adag.

A házilag készített eleség tartalmazhat főtt darált marhaszívet, „túrított reszelt túrót”, reszelt sajtot, reszelt főtt tojást, reszelt sárgarépát, rovar őrleményt, őrölt száraz kutya, macskatápot, zsírmentesen konzerv kutya, macskatápot, hallisztet, őrölt szárított halat, olajnélküli halkonzervet, gyári tápot. A felsorolásból következik, hogy a lágyeleség többféle összetevővel is elkészíthető. Természetesen nem kell egyszerre mindent használni. Az összeállításnál arra ügyeljünk, hogy az eledel ne legyen ragacsos!

A sámarigó a számára emészthetetlen összetevőktől köpetek formájában megszabadul. Több éve vannak sámarigóim, de az irodalommal ellentétben a gyümölcsökhöz hozzá sem nyúltak. A lágyeleséget fogyasztó madaraknak is adjunk naponta élőeleséget! Az intenzív énekhez illő adni naponta legalább 20-35 lisztkekacot, néhány legyet, pókot, egy-két tücsköt, vagy sáskát. Valaha kiváló eledelnek számított a hangyabáb. Jelenleg gyűjtése TILOS!

Nyarálaskor, elfoglaltabb napjainkon madarunkat nyugodtan rábízhatjuk lágyeleség készíttetése nélkül is szomszédunkra, barátunkra. A lágyeleség lefagyasztható, de ha ez nincs az sem baj. A madarunknak előre, zárható kis edénybe, készítsünk be napi 30-35 szem lisztkekacot csekély reszelt sárgarépával. Ezt az adagot bárki, naponta egy alkalommal reggel beöntheti madarunknak. Az etetőedény olyan legyen, ami a kimászást megakadályozza. A madár ebből csupán annyit fogyaszt, amennyire szüksége van.

Akár két hétig is etethet csupán így előkészítve lisztkekaccal egy megbízható gondozó. Madarunknak semmi baja sem lesz. A romlott lágyeleség a nyári melegben nagyobb veszélyforrás.

A legtöbb sámarigó szeret fürdeni, ezért friss ivó és fürdővízről naponta gondoskodjunk! A magányos énekes könnyen megszeli, gondozóját felismeri, és zárt lakásban szabad repülésre is kiengedhető.

A kiengedett madarat ne kergessük, ne kényszerítsük semmire. Soha nem lesz szelíd papagáj. Helyére az élelem visszacsábítja.

A sámarigó tenyésztése!

A sámarigó tartása olyan egyszerű, hogy még egy kezdőnek sem okozhat gondot. A tenyésztés evvel szemben nagyobb odafigyelést igényel, és rendkívüli lekötöttséggel társul. A tenyésztés alapfeltétele az egészséges és tenyészérett pár összeszoktatása. Az egészség, mint feltétel könnyen teljesíthető, hiszen a megfelelően tartott madár ellenálló, téli pihentetést követően edzett, felkészített.

A tenyészérettiséggel, biztonsággal kétéves kortól számolhatunk 10-12 éves korig. A hímeknél tovább is. A tenyésztésre szánt madarakat hűvös, nem nyirkos helyen, nemenként külön teleltem. Ne felejtjük el, egy kalit egy madár! A maximális hőmérséklet ilyenkor 15-17 Celsius foknál ne legyen több. A megvilágítás ideje 8-10 óra.

Etetés a megszokott módnak megfelelő. Tavasszal előkészítem, kitakarítom a kerti röpdeket. Megfelelő méret az 1m széles, 2m magas, 2m mély röpde, aminek lehetőleg csupán az eleje legyen nyitott, vagyis rácsos. Az oldalain és főleg a tetején zárt röpde a madaraknak nagyobb biztonságérzetet jelent. A biztonság mellett ez a megoldás kizárja minden két és négy lábú zaklatását. Persze, aki megengedheti magának, készíthet egy tágasabb röpdet, ami dísznövényekkel betelepítetten olyan, mint egy mini őserdő. Az ilyen röpde, harsogó madárdallal, kicsi fürdető csobogóval, maga a megnyugtató gyönyörűség.

A sámarigó a természetben, odúban fészkel. Erről betelepítés előtt mi is gondoskodjunk! Én nimfa papagájoknak alkalmas odút használok. Tájékozása olyan, hogy a kótló madár a külső mozgást nem láthatja. Egy odú is elegendő. A madár elfogadja azt, ami van. Az odú lehet félig nyitott is. Az aljára minden esetben behelyezek egy marék lágyabb szénát, kívül pedig takarásként tuja ágakat használok. A lebetonozott röpde alját vastagon feltöltöm kerti földdel, amire szétszórok mindenféle avart, vegyes száraz fűféléket, apró gyökeret. Szórt, tollat, más madár elhagyott fészekanyagát nem használom. A tiszta és előkészített röpdebe május végén először a tojót engedem be. A hímek tojóhoz engedésénél jó az óvatosság.

A korábban már párba állított madaraknál is a hím nagyon agresszív tud lenni. Ismeretlen párok esetében a hímeket szoktatásként néhány napra külön kalitba tegyük a helyét már jól berepülő tojó mellé. Rossz időzítés esetén a tojó könnyen a hím áldozatává válhat.

Én a szoktatást már a teleltetés idején elkezdem avval, hogy a tervezett párokat egymás mellé helyezem. A madarak nem csupán hallják, hanem látják is egymást. Kezdő pároknál célszerű fiatal hímhez idősebb tojót választanunk.

Tapasztalatom szerint az ilyen tojó képes megvédeni magát, sőt rendre utasítja a túlságosan agresszív udvarlót. Nálam a hím tojóhoz engedési időpontja közel azonos az iskolai év zárásával.

Erre az időre kezd beérni a rétek és legelők sáska termése. Kezdődhet a fűhálózás és a fiókanevelés. A hím a kiengedés pillanatától állandóan énekel, udvarol a tojónak. Gyakran az odúhoz száll, benézeget, evvel adja tudtára párjának, hogy a lakás beköltözhető. Persze a tojó sem tétlen. Az odút ízlése szerint átrendezi, behordva mindent, ami neki tetszetős.

Párosodást ritkán lehet megfigyelni. A kotlás kezdetét is csupán akkor jegyzem fel, amikor ellenőrzésnél a fészekben ott találom a három-öt pöttyözött tojást. A fészken csak a tojó ül, a hím vidáman dalolászik. Őrzi a fészket, még tőlem is. Időnként bemegyek a röpdéjükbe a tojásokat ellenőrizni. Ilyenkor a hím hangos méltatlankodás mellett a fejemet zuhanórepülésekkel megcsipkedí. A kotlási idő általában két hét. A csapadékos vagy szárazabb idő ezen egy-egy napot változtathat.

A fiókák kelését észlelhetjük a kidobott tojáshéjából. Erre nagyon figyeljünk. Jöhet a „gyes”, ahogy Schmidt Egon a fiókák neveléséhez szükséges lemondást nevezte. Ahhoz, hogy a fiókák felneveléséhez szükséges rovaráplálékot biztosítani tudjuk, nem lehet kirándulás, nyaralás, rokonlátogatás, de még egyéb munka sem!

A szülők lisztkekaccal nem, vagy csupán alig etetnek. Etetéshez kiváló lehetne a hangyabáb. Ennek helyettesítésére naponta több száz sáskáról, tücsökről, pókról stb. kell gondoskodni. Kapható többféle élő eleség, de nem olcsó. Sajnos a szülők még ebben is válogatnak.

Megfelelő mennyiségű és minőségű élelem hiányában fiaikat megritkítják, kidobálják. Az időben észrevett és kidobott fióka 4-5 napos kórtól kézi neveléssel megmenthető. A fiatalokat 5-7 napon az új hazai törvényeknek megfelelően kötelező meggyűrűzni! A fiatalokat mind két szülő eteti. A fészekből a csemeték ürülékét kihordják, így azok szép tiszta tollazatot növeszhetnek. Minél nagyobbak a fiókák, annál nagyobb az étvágyuk. Az eleséget kezdetben a szülők pépesre verik, földdel panírozzák.

A fejlődéshez szükséges nyomelemeket és vitaminokat részben evvel, részben kézi rásegítéssel tőlünk kaphatják meg. Kirepülés előtti fiatalok a falatot képesek egyben, szétverés nélkül lenyelni. Láttam olyan fiókát, ami egyben nyelt el egy hozzá közel azonos hosszúságú gyászbogár lárváját! Ezt látva nem csodálkozom azon, hogy Ázsiában a tenyésztői telepeken a fiatalokat apró halakkal, ebihalakkal, kisebb békákkal, gyíkokkal is etetik. Ebből, nálunk az apró hal beszerzésére és etetésére lehet egy kísérletet tenni.

Az egészséges fiatalok 12-14 napon kiugrálnak a fészekből. A csonka farkú aprócska sámagyerekek nagyon ügyetlenek. Szüleik kétségbeesett cserregéssel figyelik minden mozdulatukat.

Ez kritikus időszak. Nagy veszélyt jelent a mély fürdővíz, továbbá az, hogy minden fiatalot továbbra is etessék szülei. A fiatalok egy-két héten belül önállósodnak, szülei ilyenkor ismételten fészket raknak. A következő generáció kelése előtt néhány nappal a kicsiket elválasztom. A hímeket külön teszem, míg a kis tojók akár egy éves korukig együtt maradhatnak. A kis hímek nagyon korán hangicsálnak. Volt olyan kézzel nevelt fiatal madaram, amelyik tizenkét napos korában a rádió zenéjére folyamatos hangicsálásba kezdett.

Az elválasztott hímek énekre nevelése!

A sámarigó, önmagában is egy nagyon szép és dekoratív madár, de igazi értékét az éneke adja. Az éneklési hajlama örökletes, de azt, amit énekel, megtanulja. A madár egész életében tanul. Gyakran új strófákat felvesz, míg másokat rövidebb vagy hosszabb időre elhagy.

Nagyon jól ismerték a napjainkra kihaló sorba jutó idős madarászok a madarének értékét, annak minőségének javítási módszereit. Ez a tudás eltűnőben, pedig a sámarigónál is hasznosítható lehetne. Indonéziában élő ismerősöm elmondása alapján az énekesek tanításának módszerét a madarászok erősen titkolják, és tudásuk apáról fiúra száll.

Sajnos napjainkra nagyon sok természetjáró is közömbös a madárdalra, akkor mit várhatunk attól, aki egész életét lakásban, munkahelyén, zárt helyen tölti. Vajon hány ember tudja megkülönböztetni a fülemüle énekét a posztátától, vagy a mezei pacsirtától. Még a kalitkás madarászok zöme sem. Ők és a legtöbb lakos, talán a feketerigó és a kanári hangját ismeri. Az is siker, ha ezt egyáltalán észreveszik. Így nagyon nehéz érzékeltnem, hogy milyen az énekesmadarak királynőjének az éneke. Erős, változatos, fantasztikus! Olyan ez, mint a jó bór és a szépasszony csókja. Itt is az ízlések ugyan különbözőek, de talán a hasonlat érthető. A tehetsége alapján a sámarigót nevezhetnénk a madarak Pavarottijának. A leggyengébb sámaének is figyelemre méltó. A tojók is énekelgetnek. Egy jó hangú sámarigó énekét eltanulhatja apjától, más énekesektől. Megtanítható szinte mindenre.

Nagyszerű tanító lehet a fülemüle, barátposzáta, énekes és feketerigó stb. Ezeket a hangokat végtelenített kazettával is oktathatjuk. A sámarigó egyetlen hibája, hogy időnként „reppel” is! Minden kellemetlen hangot, amit érzékel, felvehet énekébe. Ez lehet a macska nyávogásától a mentő szirénázásáig bármi. Én ilyenkor megijesztem ökelmét egy pohár vízzel. Persze a párájának sosem nyávog. Ott igyekeznek a legjobb formáját mutatni. A SÁMA különféle zenei hangzásokat is képes eltanulni. Volt olyan madaram, ami unalomig ismételte lányaim által kedvelt egyik együttesük közismert számát. Jelenlegi madaraim között most is van egy olyan, aki a himnuszunk dallamát füttyüli.

Újabban Hollandiában évente rendeznek sámarigó énekversenyt. Hazánkban már csupán a kanárisok ragaszkodnak hasonló rendezvényen hagyományainkhoz. Ázsiában viszont ez egy népünnepély. Az országos győztes madarának értéke dollárban is elérheti a milliós nagyságrendet. Az énekre nevelés és a verseny pontozásának leírása sajnos nálunk még értelmetlen. A sámarigó jó táplálás mellett a vedlési idő kivételével egész évben, különféle intenzitással énekel. A madarének a természetben a kikelet eljöttét, a tavasz érkezését jelenti. Az, aki rászánja magát sámarigó tartására, büszkén elmondhatja, hogy nála egész évben tavasz van!

Ajánlom rövid bemutató filmemet is a You Tube-on, Sámarigók Lako-dalma címmel.

Lakó Antal

A Siroki díj (vándorszerleg) eddigi tulajdonosai

**1993 Péter Géza
1994 Ballagó Emánuel
1995 Virágh Dezső
1996 Laskay Sándor
1997 Vas Sándor
1998 Tóth Sándor
2001 Lakó Antal
2002 Gere Géza
2004 Diószeghy Sándor
2005 Soós János
2006 (Dogosi Károly jelölt, elhalálozott)
2008 Makai Pál
2011 Pócsi Béla
2012 Pálinkás György
2013 Maróti Béla
2014 Paraszka János
2015 Lipták József
2016 Kerek László
2017 Kertész Dezső
2018 Gergáczy Imre
2019 Fülöp János
2021 Dr. Fekete Csaba
2022 Dr. Vörös Zéta András
2023 Papp László és Papp István
2024 Rostás Balázs
2025 Pákozdi Károly**